

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS

Per kwartaal 1/12.
Per halfjaar 1/24.
Per jaar 1/14.
Franco per post. » 14.

(Verschepende)

NIJERE VERUM QUID VETAT?

driemaal in de week, op Woensdag, Donderdag en Zaterdag.

ADVERTENTIE

15 cent de regel.
Behalve 35 cent de regel.

JURFROUW LOLA MONTES

Mevrouw Lola Montes neemt de zaak bepaald in ernst op; niet te vreden van het voet-spoor der Dubarry te drukken, wil zij nog den rol van Mrs. de Pompadour spelen. Men heeft haar op alle toonen herhaald, dat hare goede naam naar München geleid heeft om er den afschijnenden invloed der Jesuiten te snuiken en vriendlijk, zij heeft het geloofd; niet alleen heeft zij geloofd, maar zij draagt er roem op. De naam is curieus en verdient vermelding.

Al de dagbladen deelen als om strijd eenen brief, welke de spaansche Phryse, onder dagtekening van den 11 maart, aan den Times geschreeven heeft. Zij verhaalt daarin hoe zij, na uwe lijke te München aangekomen, al spoedig ontwaarde dat de staat het hoofdkwartier der Jesuiten in Beieren was; zij bemerkte daaropkomend (want de verdrachten heeft een zeer geïnteresseerd oordeel en onmiddt hunne aanhangers tegen haar zamengekomen, om haar een spoedig ontslag te doen rukken. Met begripvoligt dat eene antikesche handelswijze hare verontwaardiging ontwaakte; deze verontwaardiging was des te heviger omdat zij van hare teedere af altijd de Jesuiten gehaat heeft; hoe wijd zal het ontkenen? eene zeer verschoonen naam is die van een vrouw, die niet de eijde-gewoone van het oedelmoege liberalisme is. Wilt zij nu de Jesuiten haaten, zij bouwen wilde niet verzeeken. Toen zij geselkheid wilde men haar ontkopen door aanbod van 50,000 fr. jaarlijks inkomen. Feil voor reinheit wilden ontkopen. Dit vertoerde haar meer dan de zamenspanning, welke vroeger had gemaekt was; ook verklaart zij dat oogenblik af; dat zij te München zou blijven bon gré, mal gré; en zij blijft er inderdaad. Het bleef daar niet bij. Een hoogleeraar mijbegerte, de heer Lassaulx, die tot de Jesuiten behoort, zijn ontslag bekomen wild, hield men het volk tegen haar op te vergeefs. De zaak des vooruitgangs begeert in de persoon van mevrouw Montes. Overigens, de Pompadour van Beieren verbert niet, van een kabinet-verandering uit te hebben; zij heeft hoegenaamd geen aandeel in de ministeriele crisis; althans, zij doet men zag gelooven dat het slechts de wilsheid van hare zijde is. Overigens heeft zij den mond van den koning zeven verduiden; die redenen heeft gehad te handelen, zoo behandeld heeft, waartuit volgt dat koning een diep staatkundige is.

Mevrouw Lola Montes smeekt den Times; haar artikelen tegen de lasteringen, waarvan zij offer te geweest. Zij is; zoo zegt zij, slechts een trouwe van alle bescherming ontbloot, het gevecht waar het was juist omdat het in München verscheide, dat zij te zeer be-

schermt werd, dat het de gaten luster woude heeft ingeslagen. Doch dat punt is zonder belang; hetgeen gewigtiger is, is het eedwigen agende er danseres tot eer zal verstreken en haar door tijd de Tiers van het Imperium heeft doer verwerken, is dat zij het grootste middelpunt der Jesuiten, in het zuiden Duitschland veruitlijkt heeft. Ziedaar den getrouwen, hoofdzaaklijken inhoud van dien ongrijpelyken brief, die door een mauvais plaisant schijnt geschreeven te zijn; en echter waar men in schouw, niet anders is dan een offenkiet van de artikelen welke het Journal des Debats en andere andere organen der zoogenoemde liberalen de kopers in de wereld getrouwen hebben. Wij twyfelan nog aan de eelheid van dezen brief; doch wenschen, waarom zouden wij het verbergen? dat hij geschreeven is door het zedeloos schepsel, die naam van draagt. Lola Montes; de niet nieuw tijtkringi Sodr. Beieren openende! Lola-Montes; toegejuicht bezongem, gerveind door de vijanden der Jesuiten, onder verwerpsal dat zij hen uitstakere en hante aanhangen; dan dat de naam van Lola Montes, die oit bliek er hog aan; om het juttou van ons tijde vak te volmaken; dan de niet verstandige de oogen te openen over den zedelyken toestand eener partij, die niet aarzelt op den arm eener rondwalende courtoise te steunen; ten einde toebaar doel te bereiken.

Het is niet noodig te herhalen, dat er in Beieren geen enkele Jesuit is, wij loegenstraffen vooruit al degenen, die het tegendeel zouden beweren. En al hadde overigens de societen van Jesus hare vertegenwoordigers te München, zou niet minder de walg, welke de polemiek, waaronder men met zooveel onvoorzigtigheid den naam dier orde gemengd heeft, ten volle geregtvaardigd zijn.

(J. d. B.)

De bovenstaande brief van Lola-Montes is een Phryse is van danseres dagbladschrijfter geworden. Gisteren schreef zij aan den Times; Reden schrijft zij aan den National, morgen zal zij nog wel een of ander dagblad van dien steunpunt schrijven.

De tweede epistel der spaansche danseres is niet minder curieus dan de eerste; men kan niets koddigers uidenken. Jurfrouw Montes neemt den Koning van Beieren onder hare hooge bescherming en beveelt hem, in de warmste bewoordingen den National aan. Daarna verhaalt zij de heische kuiperijen, waarvan zij bijna het slagtoffer is geweest, en verzekert nogmaals, zoo als zij reeds aan den Times verhaald had, dat zij geweigerd heeft, zich door de Jesuiten om te laten koopen. Dat alles wordt op eenen zo ernstigen toon verhaald, dat het wel der moeite waardig is, de eigene woorden der danseres, aan te halen. Eugene Sue zelf hadde niet beter gesproken. Men bespreekt dat zij van zijre lessen gebruik heeft gemaakt, en dan Handelsblenden; Jood in den grond kent. Zij heeft er geleerd voort te brengen, dat het een heiligt voor eene verschrikkelijke godslastering; men zal

er over kunnen oordeelen uit de laatste regel van haren wonderbrief.

München, 16 maart 1847.

» Ik heb in de kolommen van uw dagblad verscheidene artikelen gelezen tegen mijn persoon en tegen den regtvaardigsten en edelsten der Koningen. Wel verre van mij daarover te beklagen wensch ik myzelve geluk eene gelegenheid gevonden te hebben, u over mij in te lichten. Te goed overtuigd van uwe rechtsheden, om niet verzekerd te zijn dat gy het u tot pligt zult rekenen eene vrouw te verdedigen, welke blootgesteld is aan de heische kuiperijen der Jesuiten en hanner blinde aanhangers, hoop ik tevens dat gy dezen brief wel in een uwer eerste nummers zult willen doen opnemen.

» Te München aangekomen in het begin der maand oktober van het verleden jaar, ontwaarde ik weldra met verwondering, dat de Jesuiten daar, zoowel als door gansch Beieren den nootlottigsten en onmeetbaarsten invloed uitoefenden. Daar ik mij openlijk tegen een misbruik had uitgesproken en niet wist, dat het laatste ministerie zich geheel naar hunne grondbeginsels regelde, zag ik mij ongewoelig en behendig gewikkeld in de wrede kuiperijen, waar de leerlingen van Loyola voor in staat zijn, zonder daartoe door mijn gedrag reden gegeven te hebben. Van toen af werden de pogingen met elken dag vernieuwd; mijn wandel den laater in allen vormen aan; de opting betraffen; man vergeteliger; van avond 2 dagelike werden beleedigende brieven, van mijn handtekening voorzien, aan de eerbiedwaardigste personen der hoofdstad gericht; en hen tegen mij aan teel hitzen. Men ging zoo ver, mij een jaarlijksche lijfrente van vijftig duizend franken aan te bieden, indien ik zonder opzien te haren wilde vertrekken. Hetgeen ik niet verontwaardiging aan de hand wees. Z. M. de koning uit eigen beweging eenen hoogleeraar der Universiteit ontzekerde, omdat hij tot de partij der Jesuiten behoorde; want ik door teene opschudding, welke zij aangeht hadden tot in mijn woning aangedallen; en schoon ik mij nimmer bemoei heb met zaken, die de regering betreffen, werd ik bijna met steenen doorgeworpen. Getukkiglijk, dat de goede geest der bewoners van München en de wijde wankelregelen der overheden spoedig dien opstand stopten. De verwillenzetting van daadzaken, welke betrekking aan de ontegenwoordigheid, welke in de dagbladen aangeht, indien ik eenige artikelen heb, die hen daarvan ten behoeve van de Jesuiten die mijnne vijand zijn partij had wist te nemen, zouden zij mij in plaats van mij te vernolgen, zou abnemen; en doet, dat de ongelieven hebben mij te verhooren. De heiligt van hunnen patroonen, zoed en dier; althans de heilige Ignatius van Loyola wezen, maar Angévoige, die een staalregel, die heiligt de middelen, die wij nu nog eene Sanctus, die geproclamereerd hebben. De heiligt de middelen, die wij nu nog eene Sanctus, die geproclamereerd hebben.

» Ontvang enz. »

» Lola Montes »

Nivose betreffen, tot het stelsel is toegevoegd van die leden der Kamer, naar wier oordeel het vraagpunt, of de wet van Nivose na intrekking nog gevolgen kan hebben, uitwendig en zuiver tot het gebied der regterlijke macht behoorde? heeft de regering in hare bevestiging, zich bepaald tot de mededeeling, dat naar stelsel ten deze is, dat niet de regterlijke macht maar ook de wetgever bevoegd is om de gevolgen te regelen.

Maar echter de Tweede Kamer der Staten-Generaal, door het afstemmen van het onlangs uitgegeven ontwerp van wet, getoond heeft van oordeel te zijn, of dat zij die bevoegdheid niet heeft, of dat zij van dezelve geen gebruik behoorde te maken, heeft de regering bij de aanname van het thans in overweging zijnde wetsontwerp, de vraag: of alle werking der wet van Nivose in gelijk met hare intrekking zal ophouden, den wetgever onaangeroerd en alzo aan den afzender beantwoording overgelaten. — Aan de afzender is volstaan.

Bij het tweede onderzoek van de antwoorden der Kamer gegeven op de gemaakte bedenkingen, betrekking het wetsontwerp tot verhoging van hoofdstaatsbegrooting over 1846 en 1847, met betrekking der renten van de geldleening tot goedmaking der kosten van de droogmaking van het landmeer, is gebleken dat men zich met de bedenkingen, door de regering in hare mededeelingen, in meer dan een opzigt niet verzoegen.

Zitting van 23 maart.

In de zitting van heden is het wetsontwerp tot wijziging der wet van 29 Nivose XIIIde jaar, betreffende de discussie, waaraan de heeren van Goltz, Verwey, Mejan, de Kempenaer en Luzac deel genomen, aangenomen met algemeene stemmen is de vergadering gescheiden.

LATERE BERIGTEN.

De verschrikkelijke armoede heerscht in eenige oorden van het westelijk Gallie. Indien men geacht heeft aan eenen brief door de Augsb. Gemeenschap, heeft men meermalen ongelukkig vergerigen zich op lijk en afwerpen en met vleesch voeden.

Men is ingelijks aan de plaag overgeleverd. In maart hebben te Praag, hoofdstad van dat rijk, alusten plaats gehad. Werklieden, die arbeid vinden konden, hebben in onderwerping der stad bakkerijen geplunderd. De Tweede Kamer heeft een begin gemaakt met de beslagingen over het wetsontwerp betreffende beleedigingen den Koning en zijn geslacht. Na eenige maanden wisseling tusschen den minister en den minister van justitie zijn de beslagingen uitgesteld tot den volgende dag. Generaal Serrano is nog steeds in Madrid. Het gouvernement heeft den krijgsraad rapporteur over deze zaak nog niet benoemd. De Tweede Kamer heeft gisteren met 144 stemmen de wet aangenomen van vrouwen in het militaire dienst. Elf eene storen van door de regering.

Ingezonden Stukken.

CHRISTIANUS aan zijn vriend OSCARUS.
Mijn vriend ik moet zeggen: gij durft wat te zeggen. Kom ik in onze Sociëit, neem de lees en lees, eindelijk ook de Noord- van 17 maart, en wat zien mijn oogen van u aan het Utrechtsche filosofie licht, prof. Opsom! En wilt gij daar geleerden jongen man, de waarheid zeggen? ik beklaag u, nu neef Koolen zeggen: *Trahit sua quemque vehit*. Maar ik mag u toch niet zoo zien tobben, want men vermogen, terecht te wijzen. Maar hoe op: en zoo, als 't ware, op een doer, het weten te bekomen, wat gij over nog tot uwe voldoening verken. Nog eens mijn vriend! en al zeg ik u, dat filosofische neef mij mogelijk zoude

hij is, *Cur me querelis animas suis?* ik moet spreken. Herinnert gij u niet, toen we nog te samen op de latijnsche school gingen, hetgeen onze vrome praëceptor ons zoo vaak voorbeeld? *Timor domini est principium sapientiae* en zal het weten u dit leeren? *tercerden filosofie u dit zoo, als hetzelfde u wordt geleerd, dan den zoo vergulden, verdagden Zaligmaker der wereld: God, geopenbaard in het vleesch, in de menschelijke persoonlijkheid, van Jesus Christus? Heeft deze representant van den onzienlijken God u niet geleerd, zoo iemand wil deszelfs wille doen, die zal van deze leer bekennen, of zij uit God is of dat ik van mijzelf spreek? en als gij dan naar dien wil van den Almagtig onderzoekt, hoort gij dan niet deze krachtige stem: *«hebt God lief boven al en uwe medemenschen als uzelven?»* O, volgden de menschen, *«wat is het slechte in de verte, dit bevel, de maatschappij zoude wat gelukkiger er aan toe zijn, dan zij door al het weten ooit worden kan; dan eene pantheïstische Godheid, die in u, zoowel als in het dier, den hond, de kat, door zijne alles vervullende eigenschappen zijne residentie, als 't ware, heeft gevestigd, u maken kan die, ofschoon in u en omnia, niets voor u doen kan, als gij in ellende hier moet omzwerven; voor den mensch geen zorgende, liefderijke, Hemelsche Vader kan zijn; die u, bij schuldgevoel, zoo er dan nog eene stem in uw geweten spreekt, aan uzelfen moet overlaten! En al houdt gij of zij aan welke gij mijn brief laat lezen, dit alles voor een vroom praatje, op de meeste sterfbedden, wordt er nog wel naar dit kwezellen en wouwelen, waar men in gezonde dagen om lacht, geluisterd. Zal de pantheïstische godheid de tranen droogen van zoo menige droeve weduwe, menigen treurende vader om een geliefd kind, zoo als den christenen Hemelsche vader aan allen doet, die zijne kinderen zijn? En welk weten zult gij uit de handen der wijsgeerten bekomen? Mijne zal ieder filosoof u zeggen, het onderzoek naar de waarheid is nooit teneinde, gij kunt met Pilatus blijven vragen, *«wat is waarheid, zonder ooit te honnen dat is waarheid!»* Wist het Kant, de vriend van uwen neef, *«Hegel of Krause?»* Wisten het vroeger *«Socrates, Plato of, wie ook, die door de wetenschap en niet door de openbaring des Almagtigen de waarheid wilden kennen?»* Ik heb er niet tegen, dat de wetenschap als wetenschap der wijsbegeerte wordt onderwezen; de waarheid moet uit alle onderzoek de staatsman om het ingewijde nooit recht te kennen, mist gij niet willen willen, voor het meer zekere. O, wij christenen kunnen onzen Hemelschen Vader nooit genoeg danken daarvoor, dat wij die zekerheid niet hebben, die de wijsbegeerte wenscht: dan zoude men door weten, door de wetenschap, en niet tengevolge der gehoorzaamheid aan de bevelen van onzen God, zedig of gelukkig worden; dan stonden de Nero's en de Kaisers naast de edelste der menschen op eene lijn. De wonderlijke, als dommelende Godheid, die in menschen en dieren, in *«leed en pijn, zijn element heeft, kan noch deugd noch onbegrijpelijkheid onderscheiden. Neen, onze godsdienst is niet alleen eene zaak van verstand maar ook van het hart, en zoo juist berekend voor onze aardse positie, vriend! Ga liever ten school bij uwe vrome echtvriendin, die zoo juist haar tekstje (*«12 v. 8»*) wist aan te geven, en als men het zoo verstaat, dat tekstje, dat in de godgeleerdheid en wijsgeerte ieder op haar terrein moeten blijven om heide, nuttig en niet schadelijk voor de maatschappelijke samenleving te worden, dan verstaan wij *«Pauze goed, doch niet goed»* wanneer wij de tekst van deren tekst zouden aannemen, welke de kantleekaren van de Staten-overzetting der IX ons aanbieden, als of de apostel zoude gewaarschuwd hebben voor de walsche filosofie, want het wonderlijk is ontvaren van de aangenomde echte van die niet echt zoude zijn,***

is onmogelijk, omdat de wijsgeer, geen ander objectief kan aanbieden, als zijne subjectieve meening? en, wat uwe *Jacobius* van den stormwind opmerkt, is zeer wel gezien en in dit opzigt, is de hoogleeraar reeds zijn dank, zeer nuttig; want de filosofische theologie, de slijmageriaansche Groninger rigting, is al zeer knap, in het geschrift uit Leyden een brief aan Professor Hofstede de Groot aan de kerk gesteld. Zoodanige theologie, is te wijsgeerig om godgeleerdheid te kunnen heeten en te min wijsgeerig, om zich tegen het positive, dat de filosofie, als wetenschap heeft, staande te kunnen houden. Mogt en Prof. Hofstede de Groot en Prof. Scholten, die filosofie en theologie onder een mengen, en niet, op het daár staat geschreven, bouwen, het eens leeren inzien, dat het evangelie niet alleen den jood eene ergernis, maar ook den griek, bene twijfelheid, was en moet blijven; en men den kundigen Dr. Doedes, predikant te Hall, in Gelderland, mocht navolgen, om niet te willen verschijnen met zijne godgeleerdheid voor de regbank der wijsbegeerte, maar voor die der geschiedenis, deze is alom de bevoegde regter, en nu: *«ceteris proavis ignora. Amica!»*

Groot uwe echtgenoot (en geloof dat ik steeds heb, uw welmeenend vriend, en al om uwe naam) CHRISTIANUS.
Regtsigt 19 Maart 1847.

NB. Als gij door den hoogleeraar verberdmoegt worden met eenig antwoord, gijne, doe mij dan toch het genoegen mij dit, spoedig mede te deelen want als men egs zin en smaak gaat krijgen in het weten, dan ligt zo spoedig het gelooven achter de bank; en denk toch aan onze aller moeder *Eva*, die wilde ook weten en niet gelooven. En een het ongelooft u dit waarschuwend voorbeeld. In een mythe verandert, moogt gij daar nog wel een over nadenken. — Juist wilde ik mijnen brief verzegelen, als mij de kerkelijke courant van den 18 maart 1847 n. 11, (waarvan voor het mengelwerk de velerw. en zeer geleerde heer Mall, Dr. en predikant te Gooz, redacteur is) onder de oogen kwam, waardoor ik u nog een staaltje van de schranderheid van het modern theol. christendom, kan aanbieden, nl. onder *orthodoxie* wordt iemand, die de godheid van den H. J. C. had willen betoogen, deze aardigheid toegediend: *«zult gij op Goeden Vrijdag ook zingen: «O grooten nood mijn God is dood!» Is dat niet slim? Ik zoude aan de Groninger rigting, mogelijk omdat ik minder slim ben, niet durven vragen; zult gij op Goeden Vrijdag ook zingen: «O heilig Hemelrijk, O Engel, zijt gij dood?» En dit, omdat ik in mijn eenvoud, meen, dat de Engelen niet sterven. En dan, om u een bewijs te geven van de terdere godsvrucht der moderne protestantsche predikanten, Dr. van Senden, pred. te Zwolle, haalt in eene voorrede over biddagen, (welke voorrede was gericht aan W. Broeds.) dit oud versje aan (hetgeen die predikant mogelijk niet wist, dat in 1800 bedestond ten jare 1807 in de doms kerk te Utrecht, als wijlen Do. Hinlopen daar predikte, was gevonden) van deze, keurige ghalte:
Bedestonden, storme honden,
Dooden geen Engelschman;
Maar een vloot in zee gezonden
Is het wat ons reddet kan.
Ei zoo, ja men moet bidden en werken, wie zal het ontkennen? maar de kerk deed hare zigt wat zij kon: bidden; en hetgeen zij als eene christen kerk moest doen. Zij kon gerne vloot in zee zenden en als nu de Staat dit destijds niet meende te moeten doen, moest daarom het christelijk gebed bespottelijk worden gemaakt? O, wat is dat recht godsdienstig en zelfs zalverzet moet de wijsgeer niet walgen, van zulke theologie of godsdienst?
Vale! sis memor me.*

